

XARXA CRUSCAT
Coneixements, representacions i usos del català

Estudis amb qüestions sobre el menyspreu per parlar català

**Primera aparició a l'«Enquesta sociolingüística de
Mallorca» i altres enquestes que l'inclouen**

Informe provisional

Gener 2008

Documents de treball
de la Xarxa CRUSCAT

Número 4
Barcelona, 2008

Natxo Sorolla Vidal

Estudis amb qüestions sobre el menyspreu per parlar català1

1. Introducció2

2. L'enquesta sociolingüística de Mallorca (1986).....2

3. Estudis indexats a la *Base de dades d'estudis demolingüística de la Xarxa CRUSCAT*.....2

4. Publicacions del fons del Centre de documentació de la SPL 3

Annex: estudis explorats.....3

1. Introducció

Aquest text naix d'un encàrrec del Dr. Lluís Garcia Sevilla a la Xarxa CRUSCAT – IEC, de la qual n'és membre del Consell Supervisor. Els termes de la petició consisteixen en la recerca de la pregunta feta en l'*Enquesta sociolingüística de Mallorca* l'any 1986 sobre el patiment d'agressions per parlar en català i la continuïtat d'aquest ítem en la recerca demolingüística del català.

2. L'enquesta sociolingüística de Mallorca (1986)

La pregunta original apareix en l'*Enquesta sociolingüística de Mallorca*.

Els treballs preliminars de l'enquesta comencen l'any 1984 i el treball de camp té data de 1986. L'any 1991 es publica un informe extens sobre la recerca, fet per l'empresa Sèpal¹, intitulat *Enquesta sociolingüística de Mallorca*.

UIB-CIM (1986) *Enquesta sociolingüística sobre la població de Mallorca*. Còpia reprografiada.

A l'Informe es fa referència a la pregunta que es fa només als *catalanoparlants* sobre si s'han sentit *insultats pels forasters* en alguna ocasió. L'informe diu:

La immensa majoria, exactament el 70,4%, dels mallorquins de menys de 70 anys, o nascuts a partir de 1917, han estat insultats personalment per castellanoparlants per mor d'esser mallorquins.

En segmentar les dades per altres variables s'expressa que

L'edat és una variable molt significativa estadísticament i no hi ha diferències significatives entre Palma i la Part Forana.

La Xarxa CRUSCAT va rebre la petició del Dr. Garcia Sevilla de resseguir aquest ítem en recerques demolingüístiques posteriors, en referència a haver patit agressions per parlar en català.

3. Estudis indexats a la *Base de dades d'estudis demolingüística de la Xarxa CRUSCAT*

La *Base de dades d'estudis demolingüístics* indexats per la Xarxa CRUSCAT² només registra preguntes similars a la que aquí tractem en els següents treballs:

3.1. Enquesta Social Europea

L'any 2004 la Universitat Pompeu Fabra porta a terme l'Enquesta Social Europea, que compta amb dades de tota Europa, i amb mostra representativa per a Catalunya i per a l'Estat Espanyol. Els enllaços amb les webs del projecte són els següents:

UPF:

<http://www.upf.es/dcpis/grcp/ess/>

Projecte europeu:

<http://www.europeansocialsurvey.org/>

Explotació en línia de les dades:

<http://ess.nsd.uib.no/webview/index.jsp>

Les preguntes són les següents:

P.C16 I ara, canviant de tema, considera vostè que pertany a un grup contra el que existeix algun tipus de discriminació en aquest país?

<i>Sí</i>	<i>1</i>	
<i>No</i>	<i>2</i>	<i>ANAR A P.C18</i>
<i>No ho sap</i>	<i>8</i>	<i>ANAR A P.C18</i>

P.C17 Per quins motius es discrimina al seu grup? INSISTIR: "Per algun altre motiu?". RESPOSTA MÚLTIPLE: MARCAR TOTS ELS QUE CORRESPONGUIN

<i>Color o raça</i>	<i>01,</i>
<i>Nacionalitat</i>	<i>02,</i>
<i>Religió</i>	<i>03,</i>
<i>Llengua</i>	<i>04,</i>
<i>Grup ètnic</i>	<i>05,</i>
<i>Edat</i>	<i>06,</i>
<i>Gènere</i>	<i>07,</i>
<i>Sexualitat</i>	<i>08,</i>
<i>Minusvàlua</i>	<i>09,</i>
<i>Altres (ESCRUIRE'LS)</i>	
<i>No ho sap</i>	<i>88</i>

Utilitzant aquesta targeta, em podria dir si us plau en quina mesura està d'acord o en desacord amb cadascuna de les següents afirmacions. En primer lloc... LLEGIR EN VEU ALTA. MOSTRAR TARGETA 38

¹ <http://www.sepal.es/>

² La *Base de dades d'estudis demolingüístics* indexats per la Xarxa CRUSCAT és previsible que al llarg de l'any 2008 compte amb una aplicació de consulta en línia a la web de la [Xarxa CRUSCAT](http://www.xarxa-cruscat.org/).

- P.D40 És millor per a un país que gairebé tothom comparteixi els mateixos costums i tradicions
- P.D41 És millor per a un país que hi convisin gents de diferents religions
- P.D42 És millor per a un país que gairebé tothom parli almenys una llengua comuna
- P.D43 Les diferents comunitats de persones que han vingut a viure aquí a Espanya haurien de poder educar els seus fills en escoles separades si així ho desitgen
- P.D44 Si un país vol evitar problemes ha de posar fi a la immigració

Si us plau, em podria dir quina importància hauria de tenir cadascun dels següents aspectes en la decisió de permetre o no, a una persona que ha nascut i viscut sempre fora d'Espanya, venir a viure aquí. Si us plau, utilitzi aquesta targeta. En primer lloc, quina importància hauria de tenir que aquesta persona... LLEGIR EN VEU ALTA. MOSTRAR TARGETA 25

- P.D10 tingui un bon nivell educatiu?
- P.D11 tingui familiars propers vivint aquí?
- P.D12 parli castellà o català?
- P.D13 provingui d'un país de tradició cristiana?
- P.D14 sigui de raça blanca?
- P.D15 tingui molts diners?
- P.D16 tingui una qualificació laboral de les que Espanya necessita?
- P.D17 estigui disposada a adoptar l'estil de vida espanyol?

3.2. Joan Melià. La llengua dels joves.

En l'anàlisi d'una enquesta a jòvens, fet per Joan Melià, un dels ítems fa referència a les situacions d'intercomunicació en que l'enquestat s'ha vist obligat a parlar el castellà o el català:

Melià, J. (1991) *La llengua dels joves*. Palma: Universitat de les Illes Balears.

T'has vist obligat algun cop, contra la teua voluntat, a parlar en una llengua catalana? En cas afirmatiu, en quines circumstàncies?

T'has vist obligat algun cop, contra la teua voluntat, a parlar en una llengua castellana? En cas afirmatiu, en quines circumstàncies?

4. Publicacions del fons del Centre de documentació de la SPL

Per tal de completar la recerca, hem buscat en la base de dades del Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya³ les

publicacions que s'han categoritzat sota la matèria clau *discriminació lingüística*. Cap de les publicacions fa referència de manera directa a estudis sociolingüístics que incloguen preguntes similars a la d' UIB-CIM (1986). Només un estudi tracta el tema de manera similar, però en referència a la imatge de Catalunya a Espanya.

EUDOX (1999) *La imagen de Catalunya en Espanya*. Madrid: EUDOX.

Les preguntes, formulades a ciutadans de la resta de l'estat, són les següents:

Opinión sobre los problemas causados por hablar castellano en Cataluña (Muchos, Bastantes, Pocos, Ninguno):

- Los que no saben catalán se encuentran discriminados
- Es más fácil encontrar trabajo para los que saben catalán
- Toda persona que trabaja en Cataluña debería saber catalán
- Es razonable que los servicios públicos se expresen en catalán
- Es razonable que en la escuela se enseñe solamente en catalán
- Hoy en día no es posible vivir en Cataluña sin aprender a hablar en catalán

Les respostes se segmenten pel contacte que l'enquestat ha tingut amb Catalunya, distingint entre els que viuen a Catalunya, els que hi ha viscut, els que l'han visitat i els que mai hi han estat.

Annex: estudis explorats

D'entre els estudis que té indexada la *Base de dades d'estudis demolingüístics* de la Xarxa CRUSCAT i els del Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya només es registren preguntes similars a la que es formulà a l'estudi de l'any 1986 en els estudis esmentats més amunt. Hi cap la possibilitat que altres estudis hagen inclòs preguntes similars, però tant la *Base de dades d'estudis demolingüístics* de la Xarxa CRUSCAT com el Centre de Documentació de la Generalitat de Catalunya tracten el contingut dels estudis amb etiquetes genèriques. En el cas de la Xarxa CRUSCAT, les etiquetes són totalment genèriques en el camp de la demolingüística, classificant els estudis en tres camps concrets: coneixements, usos i/o representacions lingüístiques. En el cas del Centre de Documentació Sociolingüística podeu consultar les etiquetes a la mateixa web de la Generalitat de Catalunya.⁴

Els treballs que s'han analitzat són:⁵

⁴ <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>

⁵ Les cites són publicacions, taules de resultats o matrius d'enquestes. Algunes de les referències poden estar incompletes.

³ <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>

Publicacions (per ordre cronològic)

- Carreño; Ribas (1968) *Plan de ordenación de Palma de Mallorca. Encuesta a la población*. Text multicopiado. Consultable al Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.
- Seguí i Puntas, Mateu (1971) *Resultats d'una enquesta entre estudiants de Batxillerat Elemental: la llengua catalana a Palma de Mallorca*. Dins Serra d'Or, 142, pp. 37-38.
- CIS (1976) *Monografías CIS nº 3*. CIS: Madrid.
- CIS (1976) *Conciencia regional (I) Estudio nº 1109 Distribuciones Marginales*. CIS: Madrid.
- Campo Urbano, Salustiano; Navarro, Manuel; Tezanos, José Félix (1978) *La Cuestión regional española*. Col·lecció *Cuadernos para el dialogo*. Madrid: Edicusa
- Rodriguez Osuna, J. (1979) *Estudios del C.I.S.: desarrollo regional, democracia, autonomías*, dins *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 6, pp. 183-233. Madrid: CIS
- Bibiloni, J.; Junyent, R. (1979) *Informe sobre l'ús del català a Catalunya, País Valencià i Illes Balears* dins *Perspectiva Social* 14, p. 161-171. Barcelona: Institut Catolic d'Estudis Socials de Barcelona.
- Text de consulta en línia sobre l'Enquesta sociolingüística als Països Catalans de l'Institut d'Estudis Avançats de les Illes Balears - UIB <http://www.bibiloni.net/textos/28.html>
- Mascaró, Ignasi (1982) «Enquesta sociolingüística als maonesos» dins *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 4, pp. 63-89. Barcelona: Grup Català de Sociolingüística.
- Joan, Bernat (1984) *Bilingüisme? Normalització?*. Palma: Promotora Mallorquina de Mitjans de Comunicació.
- UIB-CIM (1986) *Enquesta sociolingüística sobre la població de Mallorca*. Còpia reprografiada.
- Melià, J. (1997) *La llengua dels joves. Comportaments i representacions lingüístics dels adolescents mallorquins*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- Argenté, J. I Bibiloni, G. (1998) *Una enquesta sociolingüística als Països Catalans* dins *Actes de la cinquena trobada de sociolingüistes catalans*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- CIS (1994) *Conocimiento y uso de las lenguas en España. Investigación sobre el conocimiento y uso de las lenguas cooficiales en las Comunidades Autónomas bilingües*. Madrid: CIS.
- Leal, M. A. et al. (1997) *Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears*. Palma: Conselleria de Presidència.
- Elzo, J., dir. (2002) *Joves balears*. Quaderns solidaris, 9. Palma: Fundació "Sa Nostra".
- GIB (2000) *Estudi del grau de coneixement de llengua catalana assolit per l'alumnat de les Illes Balears en obtenir el graduat en Educació Secundària*. Palma: Govern de les Illes Balears.
- Querol, E. (inèdit) *Usos i representacions socials del català a les Balears. Delimitació de les variables que afavoreixen l'ús del català a les Balears*. Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears.
- Querol, E. (en premsa) *Els valencians i el valencià: comparació amb els catalans i amb els balears*, conferència marc per al Tercer Congrés de l'Escola Valenciana. València: en premsa.
- Melià, J. (2002) *La situació lingüística a les Illes Balears. Comentaris al voltant d'una enquesta dins Llengua i ús* 25. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Sangrador García, José Luis (1996) *Identidades, actitudes y estereotipos en la España de las autonomías* dins *Colección Opiniones y actitudes*, n. 10. Madrid: CIS.
- Moral, Félix (1998) *Identidad regional y nacionalismo en el Estado de las Autonomías*. Colección Opiniones y actitudes, n. 18. Madrid: CIS.
- Melià (2002) *La situació lingüística a les Illes Balears. Comentaris al voltant d'una enquesta dins Llengua i ús*, 25. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Villaverde i Vidal, Joan-Albert (2002) «Coneixements i usos lingüístics a les Illes Balears. Revisió dels estudis promoguts per institucions i altres» dins *NovesSL*, hivern 2002. http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm02hivern/catalana/villa1_5.htm
- Querol, E. (coord); Chessa, E.; Sorolla, N.; Torres, J.; Villaverde, J.A. (2007) *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI. L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, Comunitat Valenciana, la Franja i les Illes Balears*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Estudis (per ordre cronològic)

- Censos i padrons de 1981, 1986, 1991, 1996 i 2001 que s'han realitzat a les Illes Balears, el País Valencià, Catalunya i la Franja. Les rèpliques dels censos i padrons han estat diferents en cada territori i només Catalunya compta amb rèpliques quinquennals ininterrompudes des de l'any 1986.
- Fundación Foessa (1970) *Informe sociológico sobre la situación social en Espanya*.
- Gadeso (1975) *Sondeig d'opinió sobre la utilització de la llengua catalana a Mallorca*.
- CIS (1979) *CONCIENCIA REGIONAL (II) Nº ESTUDIO: 1190 FECHA: Junio, 1979 UNIVERSO: Población*

española, ambos sexos, 18 y más años **AMBITO:**
A) NACIONAL. Representativa a nivel regional
ASPECTOS METODOLÓGICOS: Entrevista
personal. - *Disposen de les taules de dades*
creuades per les dades sociodemogràfiques.

FOESSA (1981) *Informe sociológico sobre el cambio político en España 1975-1981. IV informe FOESSA.*

CIS (1993 y 1998) *Opiniones y actitudes CIS: Conocimiento y uso de las lenguas en España.*

Euromosaic Mallorca (1996)
<http://www.uoc.edu/euromosaic/web/document/catala/an/e3/e3.html>

CIS (1997) Juventud e identidad nacional. Nº estudi: 2257

Estadística d'usos lingüístics a les Illes Balears (Direcció General de Política Lingüística de les Illes Balears); maig de 2003.

Estudi sobre la presència del català als mitjans de comunicació de menorca - «Beques de pràctiques professionals i formatives per al període estival 2004 del Consell Insular de Menorca.

Enquesta de El Mundo - Sigma Dos per analitzar la polèmica sobre el domini .cat a les institucions balears.

De Zárraga, J. L., dir. (inèdit) *Tercera encuesta básica sobre problemas y opiniones políticas en las Islas Baleares*. Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears.